

Velkommen til
introduksjonskurs
for nye fellestråd

1

Innledning

Samarbeid om rådsopplæring

- Rådsopplæringen – samarbeid mellom KA, Kirkerådet og bispedømmerådene.
- Fellesråds kurs i regi av Hovedorganisasjonen KA.
- KA er en medlemsorganisasjon

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Hovedorganisasjonen KA

Herre Gud, ditt dyre navn og ære

*Herre Gud, ditt dyre navn og ære
over verden høyt i akt skal være,
og alle sjele,
de trette træle
alt som har mæle,
de skal fortelle din ære.*

*Høye hall og dype dal skal vike,
jord og himmel falle skal tillike,
hvert fjell, hver tinde
skal brått forsvinne,
men opp skal rinne,
som solen skinne, Guds rike.*

*Gud er Gud, om alle land lå øde,
Gud er Gud, om alle mann var døde.
Om slekter svimler
blant stjernestimler
i høye himler
utallig vrimler Guds grøde.*

Fellesrådets oppdrag

- Ivareta oppgaver for soknene
- Mål og planer for kirken på kommunenivå
- Fremme samarbeid mellom menighetsrådene
- Forholdet til kommunen

Valgt til å styre – introduksjon om demokratisk styring i Den norske kirke

- Den norske kirke er demokratisk styrt
- Rådsmedlem = kirkelig styringstjeneste
- Din stemme trengs
- Demokratiske spilleregler

2

Om ansvar og oppgaver i kirkeelig fellesråd

Om den norske kirke – introduksjon

Den norske kirke nasjonalt
KIRKEMØTET MV

BISPEDØMMET

Bispedømmerådet

Biskop

SOKN

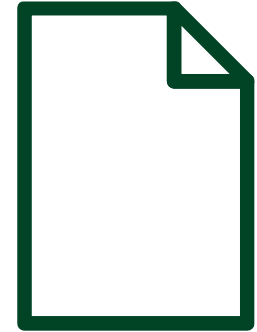
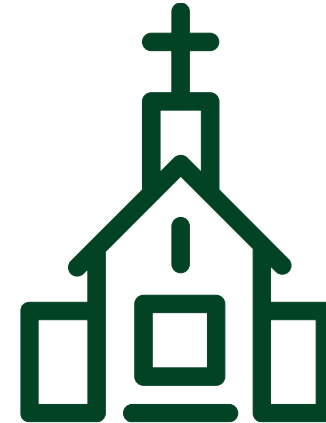
Menighetsråd

Fellesråd

Fellesrådet og trossamfunnsloven

- **Grunnloven:**
 - Norges folkekirke
- **Trossamfunnsloven:**
 - Et kapittel om Den norske kirke
 - Kommune og kirke videreføres
- **Kirkeordning for Den norske kirke:**
 - Detaljerte regler

Håndboka: Kap. 1.6

Soknet

Alle kirkens medlemmer på stedet –
et eget rettssubjekt med to organer

Menighetsråd

Virksomhetsansvar
Planer og profil
Frivillige
Kirkeordningen § 12

Kirkelig fellesråd

Arbeidsgiveransvar
Økonomi
Kirkebygg og gravplass
Kirkeordningen § 17

Fellesrådets sammensetning

Menighetsråd i kommuner med ett sokn

- Muligheter for helhetlig planlegging og styring
- Utfordringer å balansere
 - Fellesrådsoppgavene
 - Menighetsrådsoppgavene
- Markering av saksliste og møtereferat

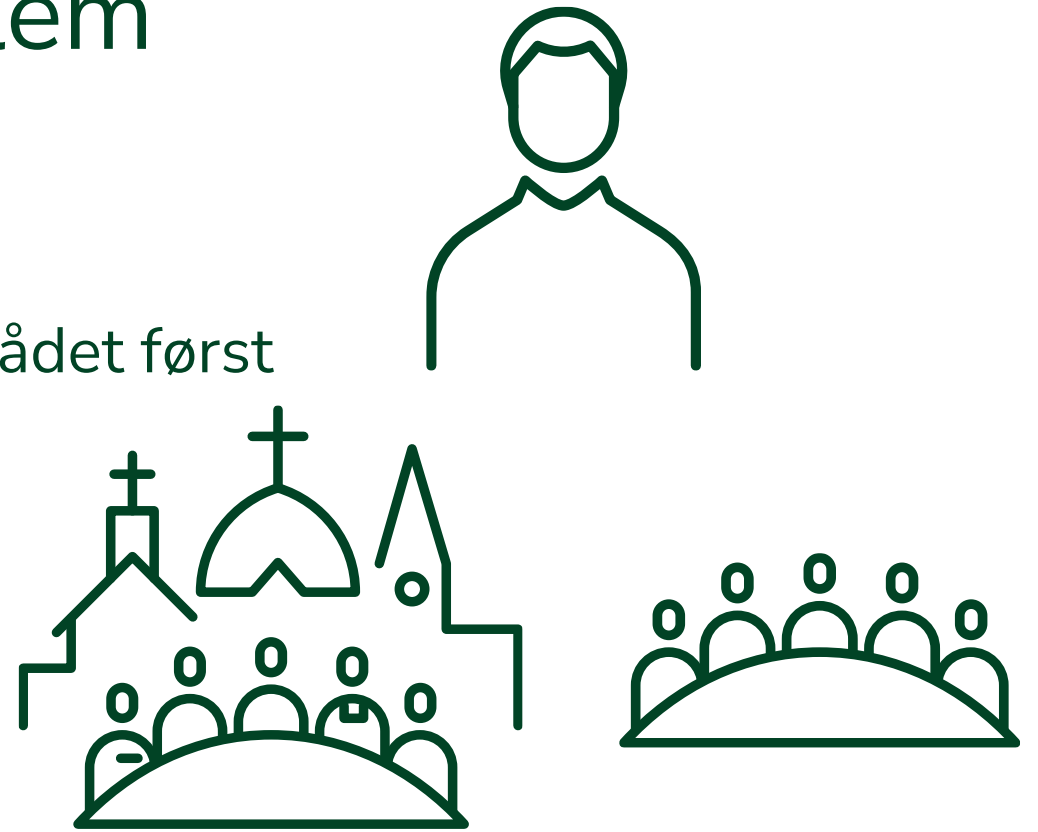

Menighetsrådet og kirkelig fellesråd: Eksempler på oppgavefordeling

Menighetsråd	Kirkelig fellesråd
Virksomhetsansvar	Arbeidsgiveransvar
Avgjør utlån og bruk av kirken	Forvaltning og utvikling av selve kirkebygget
Forvalter frivillig-basert økonomi	Forvalter offentlig finansiert økonomi
Planansvar på soknenivå	Planansvar på kommunenivå
Rekruttering og utvikling av frivillige	Rekruttering og utvikling av tilsatte
Diakoni - sorgarbeid	Gravplassforvaltning
Innarbeide diakoni, trosopplæring og kirkemusikk i sognet	Sikre finansiering, tilsatte og organisering innenfor disse områdene

Både MR- og FR-medlem

- Kollegialt organ
- Drøfte noen saker med menighetsrådet først
- Ikke bundet mandat
- Helhetsansvar
- Strategisk sammenheng

BESLUTNINGSROLLEN

OMBUDSROLLEN

STRATEGIROLLEN

KONTROLLROLLEN

ARBEIDSGIVERROLLEN

Rammer for fellesrådets arbeid

- Fellesrådet som beslutningsorgan
- Kirkeverge som daglig leder
- Omfattet av regelverk
- Ryddighet bygger tillit og kvalitet
- Regler om habilitet og taushetsplikt

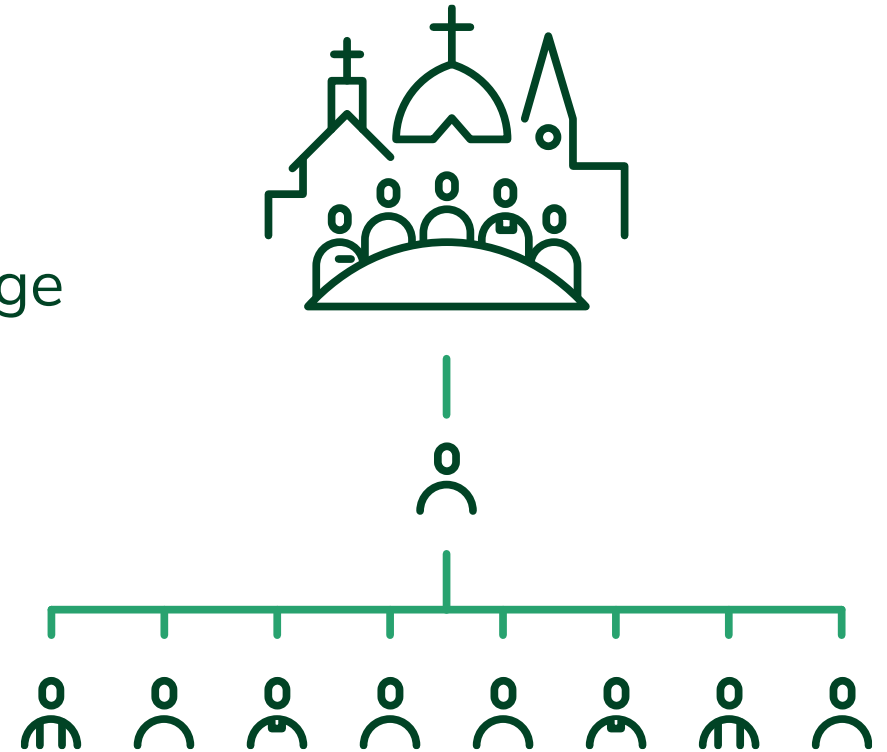
Møtekultur

- Møteledelse
- Spilleregler for god møtekultur
- Tillit og respekt
- Etske retningslinjer

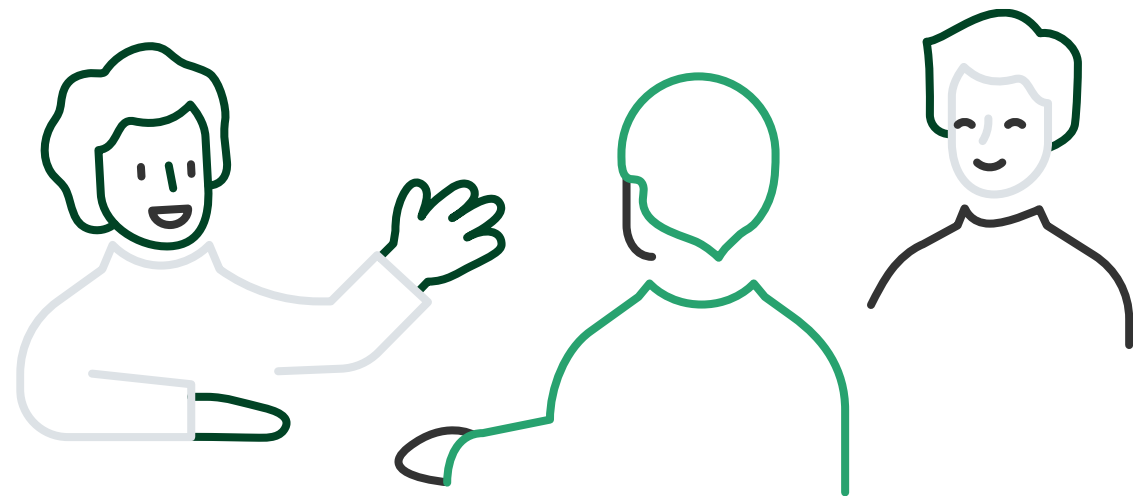
Delegering av fellesrådets arbeid

- Fullmakter til kirkevergen
- Kirkevergens lederoppgaver
- Fellesrådet som arbeidsgiver for kirkeverge
 - Tilsetting og lederavtale
 - Oppfølging av kirkeverge

Fellesrådslederen

- Møteledelse
- Tydelig demokratisk lederrolle
- Fellesrådets ansikt utad i møte med politisk ledelse i kommunen mv
- Kirkevergens nærmeste
- Rådslederhåndbok og rådsledernetverk

CASE

Gunnar Dal har savnet en frivillighetssentral i bygda/bydelen. Han synes det ville ha vært bra om kirka kunne ta initiativ til å etablere en frivillighetssentral. Nå har han blitt medlem i fellesrådet, og han tror fellesrådet med sin kirkeverge kan være egnet til å realisere denne ideen. Han tar kontakt med kirkeverge Kari Fjell, men han blir skuffet over at hun sier at dette ikke kan prioriteres innenfor årets vedtatte budsjett. Han blir derimot veldig glad når han får engasjert tilslutning til sine ideer når han snakker med diakon Per Fjord. Sammen lager de to et forslag om søknad til kommunen om et prosjekt for etablering av en frivillighetssentral.

Du sitter i fellesrådet sammen med Gunnar Dal, og han ber deg om råd. Kan du gi Gunnar 3 råd å øke sjansen for at dette ønsket om en frivillighetssentral kan realiseres på en god og ryddig måte?

10:00

3

Arbeidsgiveransvar

Hva innebærer det at kirkelig fellesråd er arbeidsgiver?

- Styringsrett og omsorg for tilsatte
- Fellesrådet har et overordnet ansvar for bl.a.
 - Arbeidsforhold/HMS
 - Organisering og ledelse
 - Rekruttering

Håndboka: Kap. 6.2

Arbeidslivets spilleregler gir rammer

- Arbeidsmiljølov
- Tariffavtaler
- Medbestemmelse og tillitsvalgtordninger

KA som arbeidsgiverorganisasjon

- Forvalter «partsansvaret» på vegne av dere
- Forhandler sentrale tariffavtaler med fagforeningene
- Arbeidsgiverne må følge disse avtalene
- Gir råd og fortolker avtaleverket

Hovedorganisasjonen KA

Håndboka: Kap. 6.6

Fellesrådets oppgaver som arbeidsgiver

- Lederavtale og lederlønn
- Rekruttering
- Lønnspolitikk
- Personal- og konfliktsaker, organisering
- Personalpolitikk, reglementer og ressurser til faglig utvikling.

Håndboka: Kap. 6.12, 6.14 - 6.17

Delegering av arbeidsgiveroppgaver

Fellesrådet

- Kirkeverge
- Arbeidsutvalg
- Administrasjonsutvalg
(partssammensatt utvalg)
- Forhandlingsutvalg
- Andre utvalg

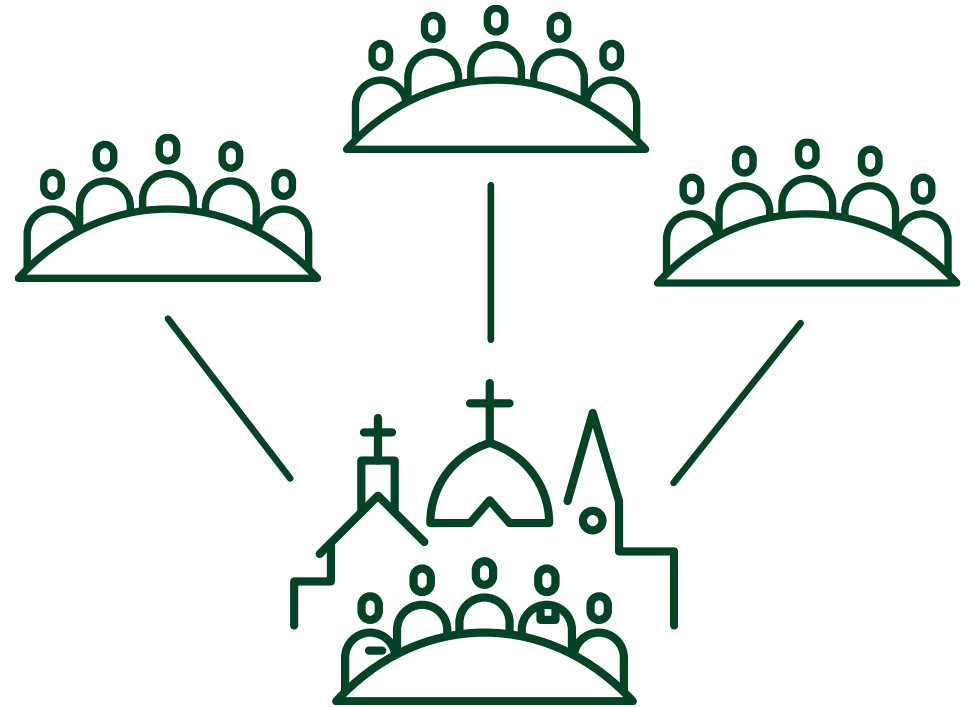
Rekruttering og tilsetning

- Tilsettingsreglement
- Hvem skal involveres?
- Formelle krav
- Inkluderende arbeidsliv
- Lønnspolitikk

Menighetsrådets rolle

- Menighetsråd:
 - Planansvar
 - Medvirke ved tilsetting
- Hvordan bidra til involvering?
- Fellesrådets overordnede plan

Håndboka: s. 88–89

Arbeidsmiljøet i Den norske kirke

Fra arbeidsmiljøundersøkelsen høsten 2023:

- 95 prosent av arbeidstakerne opplever å ha en meningsfull jobb
- Arbeidstakerne er motiverte, engasjerte og yter gjerne en ekstra innsats når det er nødvendig
- De ansatte får brukt seg selv og sin kompetanse i arbeidet, og opplever stor grad av autonomi
- Dårlig score på gjennomføring av planer, oppfølging av mål og effektivt arbeid
- 3 av 10 opplever belastende konflikter på arbeidsplassen.

OPPGAVE

Hvordan tolker du disse hovedresultatene av denne undersøkelsen? Tror du at dette er typiske kjennetegn for arbeidsplassen i ditt fellesråd?

Hva kan eventuelt dere som fellesråd gjøre for å underbygge det som er positivt i denne undersøkelsen, og samtidig ta tak i det som er mer utfordrende?

Spørsmål til kirkevergen:

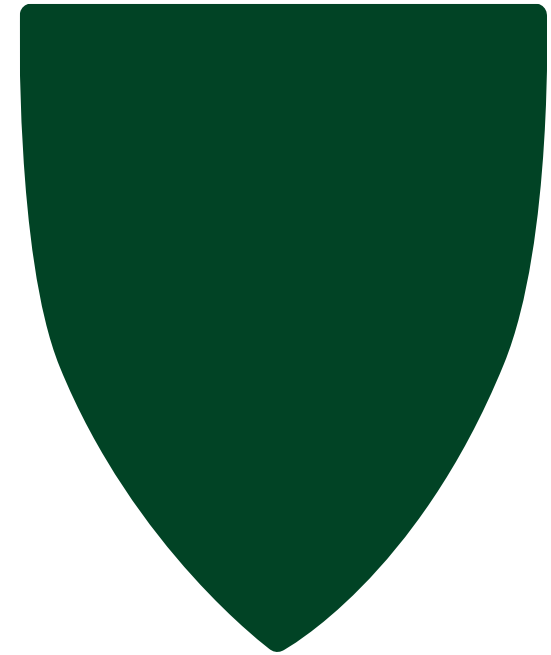
- HMS-rutiner
- Jevnlige sykefraværsrapporter
- System/rutiner for arbeidsmiljøkartlegging
- Verneombudsordning og arbeidsmiljøutvalg
- Tillitsvalgtordningen
- Likestilling, inkludering og mangfold i arbeidslivet
- Varslingsrutiner
- Reglementer
- Etter- og videreutdanning, veiledning og tilbud om faglig utvikling
- Samarbeidet med prost og samordning med prestedtjenesten

4

Økonomiansvar

Kommunenes økonomiske forpliktelser

- Videreføring av kirke – kommune
- Trossamfunnsloven – kommunalt finansieringsansvar
- Fellesrådets budsjettarbeid
- Kommunal tjenesteyting

Fellesrådets ansvar for budsjett og regnskap

Årshjul:

- Budsjettforslag til kommune
- Politisk arbeid for gjennomslag
- Utfordring til fellesrådets medlemmer
- Budsjettvedtak på grunnlag av tilskudd
- Møter og kontakt med kommunen
- 4-årig økonomiplan

OPPGAVE

Dere får møte ordføreren i 5 min for å snakke fram fellesrådets budsjettforslag

Hva vil dere legge vekt på for å peke på hva kirken betyr for innbyggerne i kommunen?

Hva vil dere løfte fram hva kirken kan gjøre mer eller bedre hvis dere får noe mer penger?

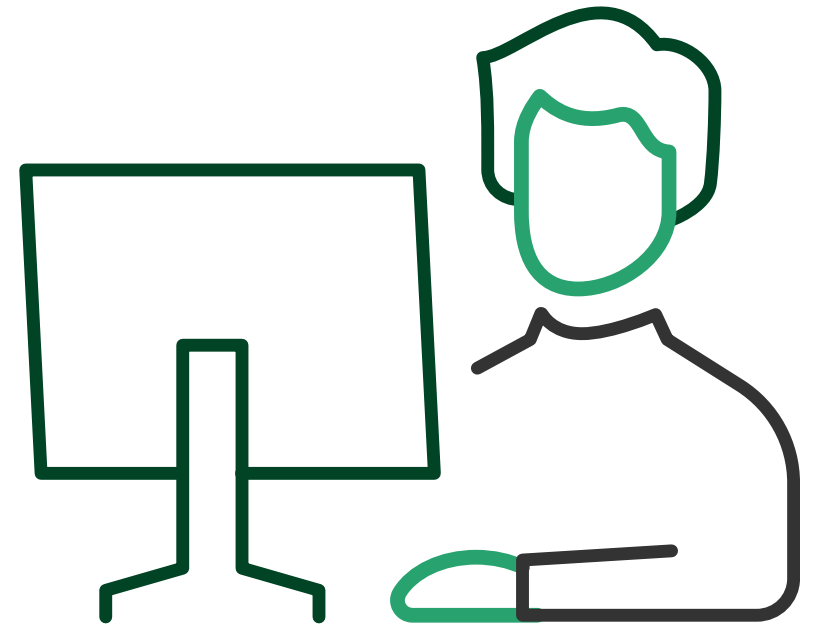
Samarbeid mellom menighetsrådene og fellesrådet i budsjettarbeidet

- Menighetsrådets planer → Fellesrådets budsjettforslag
- Prioritering
- «Mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen»

Økonomistyring og kontroll

- Oversikt og rapporter – som dere forstår
- Justering av budsjett gjennom året
- Gode økonomirutiner
- Fullmakter
- Økonomistyring og kontroll

Håndboka: Kap. 7.6–11

Spørsmål til kirkevergen:

- Er det etablert gode rutiner for sammenheng mellom planarbeid i menighetsrådene og fellesrådets budsjettarbeid?
- Hvordan vurderer kirkevergen samarbeidet med kommunen? Kan fellesrådet bidra til å styrke dialogen med kommunen?
- Har vi gode ordninger for regnskapsføring og rapportering?
- Har vi tjenesteytingsavtaler med kommunen?
- Hva finnes av fond, legater, gjeld, forpliktelser m.v. som vi bør kjenne til? Er det noen risikoområder vi bør kjenne til?
- Er det ryddige og gode ordninger for attestasjoner, fullmakter, disponering av kontoer mv?

PAUSE

5

Kirkebygg- og gravplassforvaltning

Kirkebygg

Kirkebyggene er sammensatt i bruk:

- Gudstjenester
- Aktivitetsbygg
- Symbolbygg

Fellesrådets oppgaver:

- Legge til rette for bruk
- Bevare
- Utvikle

Bevaring og forvaltning av kulturminneverdier

- Vernestatus
- Saksbehandlingsregler
- Biskop og Riksantikvar

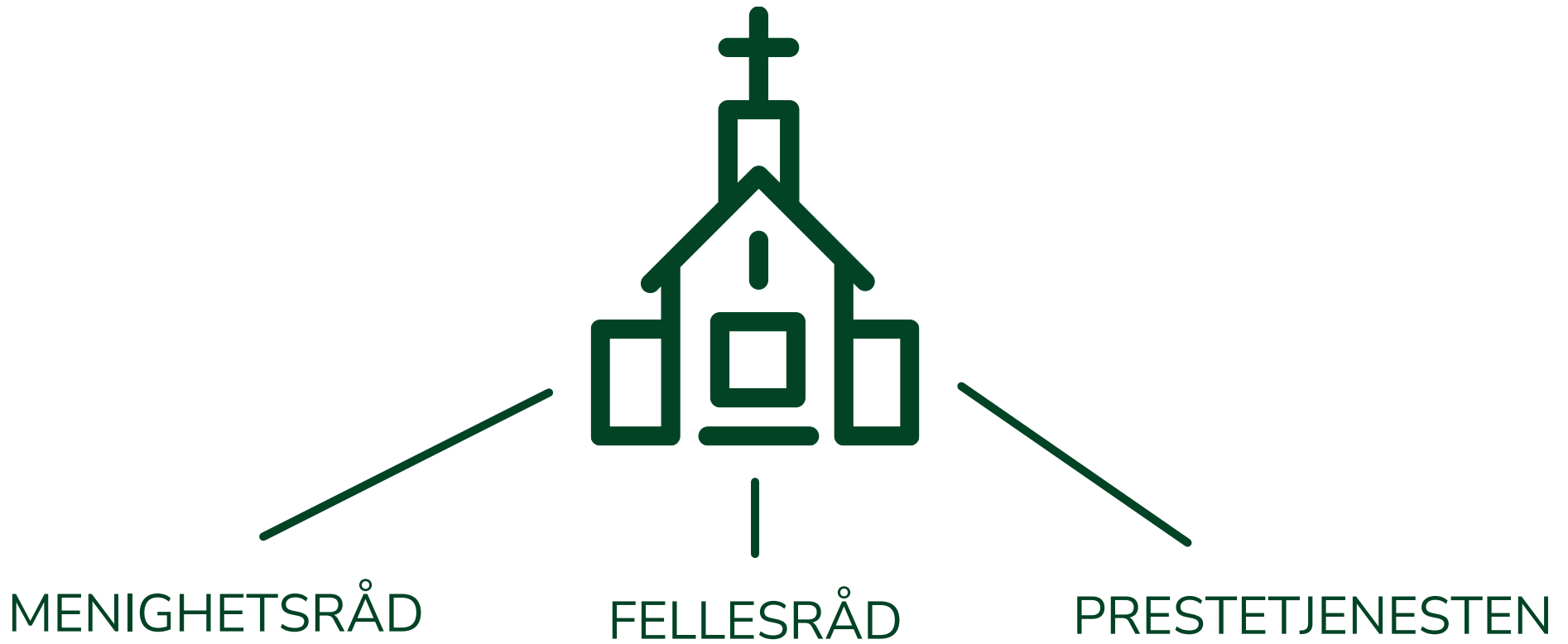
Håndboka: Kap. 5.4

Hva innebærer fellesrådets forvaltningsansvar?

- Drift av kirkebygget
- Sørge for og forvalte tilskudd/ inntekter
- Vedlikehold
- Bevaring av inventar
- Brann og innbruddsikring
- Universell utforming
- Utvikling og nyanskaffelser

Sammen om kirkebygget

Håndboka: Kap. 5.1

Vedlikeholdsløft for kirkebyggene

- Vedlikeholdsetterslep
- Dårlig vedlikehold er kostbart
- Tilstand og vedlikeholdsplan
- Bevaringsprogram

VÅRT LAND

6 NYHETER

FREDAG 4. AUGUST 2023

Regjeringen bevilger 10 milliarder til norske kirker

BEVARING AV KIRKEBYGG. Pengene skal fordeles over 20 til 30 år. – Fremtidige regjeringer må forholde seg til dette, sier trosminister Kjersti Toppe.

MAGNUS LAUNDAL, CAROLINE TENNUM GILJE OG PER ÅSMUND REYMERT
magnus.laundal@nl.no, ctennum@nl.no og per.reymert@nl.no

– Disse kirkebyggene er en viktig del av folkekirken og vårt nasjonale kulturarv som vi må ta vare på for fremtidige generasjoner. Med dette grepet sikrer vi forutsigbar finansiering slik at istandsettingen av disse historiske kirkene kan gjennomføres på en god og effektiv måte, sier finansminister Trygve Slagsvold Vedum (Sp).

På en pressekonferanse i Nidarosdomen på torsdag, flankert av trosminister Kjersti Toppe og helseminister Ingvild Kjerkoll, presenterte Vedum regjeringens nye grep for å sikre bevaring og vedlikehold av kirker i Norge.

Regjeringen har vedtatt å opprette et kirkebevaringsfond og lovede 10 milliarder kroner for å restaurere og sette i stand norske kirker. Det er opp mot 1 000 kirker som er i forfall og vedlikehold i Norge, ifølge Statsforvaltningen.

Summen skal imidlertid ikke deles ut med en gang, men over de neste 20 til 30 årene. Pengene skal fordeles gjennom det nye kirkebevaringsfondet.

Midler fra Opplysningsvesenets fond

Pengene skal sikres gjennom avkastning fra tidligere Opplysningsvesenets fond og nødvendige bevilgninger over statsbudsjettet.

«Også etter denne perioden vil midlene som kommer fra Opplysningsvesenets fond bli satt av til dette formålet, et generasjonsfond. Dette skal sikre framtidig finansiering av kirkebevaringsfondet slik at våre nasjonale kirker blir sikret midler til vedlikehold i generasjoner framover», skriver regjeringen i en pressemelding.

– Prioriterer steinkirker

– Fremtidige regjeringer må forholde seg til dette. De kan selvfølgelig gå bort fra løsningen, men det tror jeg ikke blir aktuelt, sier trosminister Kjersti Toppe til Vårt Land. Hun påpeker at det har vært stor enighet rundt forutsigbarhet for finansiering fra Stortingets side.

LOVER MIDLER. – Med dette grepet sikrer vi forutsigbar finansiering slik at istandsettingen av disse historiske kirkene kan gjennomføres på en god og effektiv måte, sier finansminister Trygve Slagsvold Vedum (Sp). Foto: AP Sammenheng NTB

BOS. – Dette er en veldig god nyhet. At det presenteres som et generasjonsfond berger for et ekstra hurra, sier Kristin Gunnelsrud Raam, leder for Kirkerådet i Den norske kirke. Foto: NINA HILY

KIRKEBEVARINGSFONDET

○ Kirkebevaringsfondet er et resultat av skillet mellom stat og kirke. Staten har satt over en rekke eiendommer som historisk har tilhørt Den norske kirke, mot at verdien som er på om lag 10 milliarder blir brukt til istandsetting av kirker.

○ Overskuddet fra forvaltning av disse midlene er øremerket kirkebevaringsfondet. Midlene som er solgt skal sikre at verdien er økende, og at kirkebevaringsfondet har en årlig ramme på 500 millioner kroner til istandsetting av kirkebygg.

Kilde: Regjeringen.no.

LISTEFØRT KIRKE. Ullern kirke er en listeført korskirke fra 1903, som betyr at den kan bli påvirket av det såkalte kirkebevaringsfondet. Foto: Søren Kallestad/NTB/NPK

– Hvor mange arbeidsplasser er det snakk om?»

– Det er snakk om lag ti årsverk i administreringen, men mange flere i hele landet. Det vil skape arbeidsplasser lokalt i kommunene.

– Finnes det nok tradisjonshåndverkere i Norge til å restaurere 1 000 kirker på 30 år?»

– Det er en viktig oppgave å rekruttere og holde på de vi har. Det er korrekt at det ikke er et stort faglig utvalg. Når det kommer en sann nyhet er det en trygghet for de som kommer inn. Her er det jobber for mange i mange år framover.

– Er det noen spesielle kirkebygg dere vil prioritere?»

– Vi vil prioritere steinkirker fra middelalderen fram mot 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad. Bevaringsstrategien vil si mer om prioritering av øvrige kirker.

ROS Fra Raam

– Dette er en veldig god nyhet. At det presenteres som et generasjonsfond berger for et ekstra hurra, sier Kristin Gunnelsrud

Raam, leder for Kirkerådet i Den norske kirke, til Vårt Land.

Hun roser både regjering og storting for dimensjonene og tenkingen rundt satsingen.

– Hadde dere i forkant av nyheten fått signaler om fondets størrelsesorden?»

– Vi hadde fått noen signaler på at dette ble stort, sier hun.

– Hvor presiserer er situasjonen for landets kirker?»

– Den er helt presis. Dette brekker kirkenes rammer med så dette er på høy tid, og nå kommer det hjelp med voldsom kraft. Det jobber vi for.

Vet lokasjon, men ikke administrasjon

Fondets administrasjon og program vil legges til Trondheim. Administrasjon eller ansatte er ikke klart enda, opplyser barnefamilie departementet til Vårt Land.

– Kirkebevaringsprogrammet er et stort samfunnsopdrag som Den norske kirke ser frem til å samarbeide om. Det vil kreve et fortsatt godt samarbeid mellom Riksantikvaren, KA og

Kirkerådet. Regjeringen må også være en aktiv partner i utarbeidelse på nesten all Den norske kirke.

Disse kirkebyggene er en viktig del av folkekirken og vårt nasjonale kulturarv som vi må ta vare på for fremtidige generasjoner

Trygve Slagsvold Vedum (Sp)

Der understreker hun at kommunene har ansvar for byggene, men at kirkebevaringsprogrammet skal bevege nivået.

– Kommunene har ansvar for vedlikehold av byggene, men mange kommuner sliter med store etterslep. Derfor er denne statlige satsingen både svært velkommen og helt nødvendig dersom kulturarven skal ivareta for fremtiden.

Andre bygg og eiendommer

- Oversikt over alle bygg og eiendommer
- Avklarte ansvarsforhold

Spørsmål til kirkevergen:

- Hvilke kirker er fredet eller listeført?
- Har vi god oversikt og tilstand og vedlikeholdsplaner?
- Er kirkene godt sikret mot brann og tyveri?
- Har vi gode rutiner for å ta vare på verdifullt inventar?
- Er kirkebyggene tilgjengelig for alle?
- Er det god dialog med kommunen om midler til drift og vedlikehold av kirkebyggene?
- Er det gode ordninger for utleie til konserter mv?

Gravplassforvaltning

Gravplassen:

- Historieforteller
- Ro og ettertanke
- Park og grønn lunge
- «Ladet» sted - verdighet

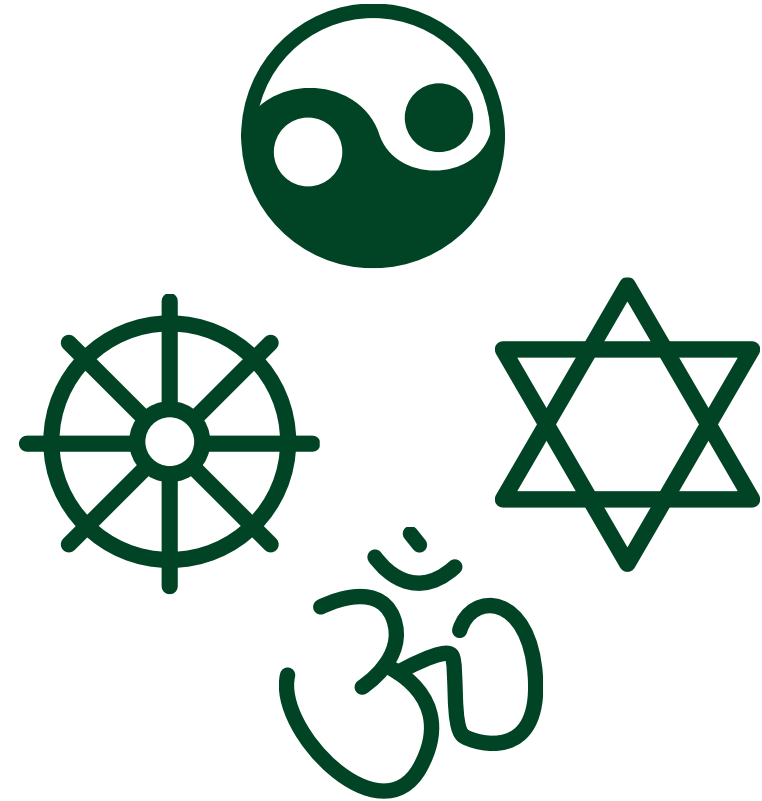
Fellesrådet som offentlig gravplassmyndighet

- Samfunnsoppdrag for alle
 - Seremoni – trossamfunn
 - Gravplass – gravplassmyndighet
- Offentlig rolle
- Respekt og verdighet

Gravplassmyndighet for alle

- Respekt for avdødes tro og livssyn
- Tilrettelegging for mangfold
- Dialog

Gravplasspolitikk og -strategi

- Avgiftspolitik og avgiftsnivå
- Seremonilokaler
- Utvidelse eller videreutvikling av gravplassene
- Bevaring av verdifulle gravminner
- Tillit til kirkelig gravplassforvaltning

Bærekraftig drift av kirkebygg og gravplass

- Klimaavtrykk
- Styrt energibruk
- Grønn drift

16 Fredag 10. oktober 2023; **Handi**

NYHETER

Nå har kirka fått solceller

Anlegget vil kunne dekke en tredjedel av kirkas strømbehov.

Andreas Iveland
andreasiveland@venneslatidende.no

– Dette er veldig gøy og spennende, sier kirkeverge Svein Jørgen Sørensen.

– Vi monterer dem på taket av nye Vennesla kirke. Der fikk menigheten for kort tid siden montert solceller.

– Her er det 97 kvadratmeter med solcellepaneler, som skal være nok til å dekke en tredjedel av strømbehovet til kirka, forteller Sørensen.

Totalt måler kirkebygget 2.500 kvadratmeter.

– Det er klart at det betyr en god del for oss. Disse miljøtiltakene er viktige. Fra før av blir jo bygget også varmet opp av jordvarme fra fire energibørner, som ble boret da kirken ble bygget, sier han.

Siden panelene er montert på taket av andre etasje og taket der er helt flatt, er panelene ikke mulige å se fra bakken.

– Styret og selv
Nå ventet menigheten bare på en test før det kan settes i drift.

– Deretter skal anlegget styre seg selv. Alt kirketjeneren trenger å gjøre er å følge litt med på kontrollpanelet. Utenom det, vil strømmen som produseres gå inn i systemet vårt automatisk, forteller Sørensen.

Sakgrunnen for at anlegget ble montert, startet med at det foreslått var innsamlende midler igjen helt fra tiden da det ble planlagt kirkebygg på Messtøm. Disse pengene måtte derfor brukes til investeringer i det nye kirkebygget.

– For å få dette inn som investeringer i kirka måtte det gjøres nå, litt opp til byggingen fant sted, sier kirkevergen.

Arbeidet ble lagt ut på anbud. Til slutt var det SH Elektro som fikk oppdraget.

– Samarbeidet med dem har vært veldig bra, sier Sørensen.

– Veldig gøy
SH Elektro AS har sin base på Hurnesøya, men har oppdrag flere steder i Norge og Skandinavia.

– Da er det veldig gøy å få montere et anlegg på et så fint bygg her i bygda vår, sier Jan Inge Kristiansen.

Han jobber blant annet med fornybar energi i firmaet.

– *Thorvald opplever dere at solcellenærket er nå sammenheng med Thor?*

– Hvis man ser på det private markedet er det ganske løst nå. Det henger nok sammen med blant annet rentetekkning, og at folk har nok med å betale de faste utgiftene. Sånn er det for alle i bransjen. Sam-

Jan Inge Kristiansen jobber blant annet med fornybar energi i SH Elektro. **FOTO: CHRISTOPHER JOHANSEN/ARKIV**

tidlig har vi noen store prosjekter på gang, blant annet det nye bygget til Høydeteknikk og et bygg i Sørfjordparken, sier Kristiansen.

Firmaet med tolv ansatte har også flere bein å stå på utenom solceller, blant annet innen olje og gass samt andre maritime næringer.

Mens VT prater med Kristiansen, er han på jobb i Darn-

mark, der gangveien på ei offshore-vindmølle skal monteres.

– Gangveien skal brukes av monterer slik at de kan ta seg opp og ned fra skip. Derfor må gangveien kunne kompensere for beløene, forteller Kristiansen.

– Det er viktig å være der jobbene er. Målet er at vi skal klare å vokse i passe tempo, sier han.

Kirkeverge Svein Jørgen Sørensen forteller at det var SH Elektro som sto for monteringen. Firmaet har base på Hurnesøya. **FOTO: ANDREAS IVELAND**

Solcellepanelene er plassert på taket av andre etasje. Dermed er de godt skjult og umulige å se fra bakken. **FOTO: ANDREAS IVELAND**

Spørsmål til kirkevergen:

- Er det mange nok ledige graver i kommunen for å dekke framtidig behov?
- Er framtidig gravplassbehov eller investeringsbehov tatt inn i kommunens økonomiplan?
- Er det behov for universell tilrettelegging av gravplassene?
- Hva slag avgiftspolitik og avgiftsnivå har vi?
- Er gravplassvedtektene oppdaterte?
- Er vi trygge for at gravplassforvaltningen foregår med trygghet og kvalitet?
- Har vi gravplasser som er tilpasset ulike gravskikker og tradisjoner?
- Er hjemmesider og annen informasjon tilpasset etterlatte som er medlem i andre tros- og livssynssamfunn?

6

Utfordringer og muligheter i vårt bispedømme

Takk!

– Velsignet tjeneste i kirken

DEN NORSKE KIRKE